

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാഭേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ഷഡധികശതതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാഭേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ഷഡധികശതതമഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമം പ്രതി ഭൂയോ ഭരതസ്യായോധ്യാഗമനായ രാജ്യഗ്രഹണായ ച
പ്രാർഥനാ

ഏവമുക്ത്യാ തു വിരതേ
രാമേ വചനമർഥവത് |
തതോ മന്ദാകിനീതീരേ
രാമം പ്രകൃതിവത്സലം || 2.106.1 ||

ഉവാച ഭരതശ്ചിത്രം
ധാർമികോ ധാർമികം വചഃ |
കോ ഹി സ്യാദീദൃശോ ലോകേ
യാദൃശസ്ത്വമരിന്ദമ || 2.106.2 ||

ന ത്യാം പ്രവൃഥയേദ് ദുഃഖം
പ്രീതിർവാ ന പ്രഹർഷയേത് |
സമ്മതശ്ചാപി വൃദ്ധാനാം
താംശ്ച പൃച്ഛസി സംശയാൻ || 2.106.3 ||

യഥാ മൃതസ്തഥാ ജീവൻ
യഥാസതി തഥാ സതി |
യസ്യൈവ ബുദ്ധിലാഭഃ സ്യാത്
പരിതപ്യേത കേന സഃ || 2.106.4 ||

പരാവരജ്ഞോ യശ്ച സ്യാദ്
 യഥാ ത്വം മനുജാധിപ |
 സ ഏവ വ്യസനം പ്രാപ്യ
 ന വിഷീദിതുമർഹതി || 2.106.5 ||

അമരോപമസത്യസ്ത്വം
 മഹാത്മാ സത്യസംഗരഃ |
 സർവജ്ഞഃ സർവദർശീ ച
 ബുദ്ധിമാംശ്ചാസി രാഘവ || 2.106.6 ||

ന ത്യാമേവംഗുണൈർയുക്തം
 പ്രഭവാഭവകോവിദം |
 അവിഷഹ്യതമം ദുഃഖ -
 മാസാദധിതുമർഹതി || 2.106.7 ||

പ്രോഷിതേ മധി യത് പാപം
 മാത്രാ മത്കാരണാത് കൃതം |
 ക്ഷുദ്രയാ തദനിഷ്ടം മേ
 പ്രസീദതു ഭവാൻ മമ || 2.106.8 ||

ധർമബന്ധേന ബദ്ധോഽസ്മി
 തേനേമാം നേഹ മാതരം |
 ഹൻമി തീവ്രേണ ദണ്ഡേന
 ദണ്ഡാർഹാം പാപകാരിണീം || 2.106.9 ||

കഥം ദശരഥാജ്ഞാതഃ
 ശുഭാഭിജനകർമണഃ |
 ജാനൻ ധർമമധർമം ച
 കുർയാം കർമ ജുഗുപ്സിതം || 2.106.10 ||

ഗുരുഃ ക്രിയാവാൻ വ്യഭാശ്ച
 രാജാ പ്രേതഃ പിതേതി ച |
 താതം ന പരിഗർഹേഹം
 ദൈവതം ചേതി സംസദി || **2.106.11** ||

കോ ഹി ധർമാർഥയോർഹീന -
 മീദൃശം കർമ കിൽബിഷം |
 സ്ത്രീയഃ പ്രിയചികീർഷുഃ സൻ
 കുർയാദ് ധർമജ്ഞ ധർമവിത് || **2.106.12** ||

അന്തകാലേ ഹി ഭൂതാനി
 മുഹ്യന്തീതി പുരാ ശ്രുതിഃ |
 രാജൈവം കുർവതാ ലോകേ
 പ്രത്യക്ഷാ സാ ശ്രുതിഃ കൃതാ || **2.106.13** ||

സാധ്യർഥമഭിസന്ധായ
 ക്രോധാൻമോഹാച്ച സാഹസാത് |
 താതസ്യ യദതിക്രാന്തം
 പ്രത്യാഹരതു തദ് ഭവാൻ || **2.106.14** ||

പിതൂർഹി സമതിക്രാന്തം
 പുത്രോ യഃ സാധു മന്യതേ |
 തദപത്യം മതം ലോകേ
 വിപരീതമത്വേന്ദ്രയഥാ || **2.106.15** ||

തദപത്യം ഭവാനസ്തു
 മാ ഭവാൻ ദുഷ്കൃതം പിതൂഃ |
 അതി യത് തത് കൃതം കർമ
 ലോകേ ധീരവിഗർഹിതം || **2.106.16** ||

കൈകേയിം മാം ച താതം ച
 സുഹൃദോ ബാന്ധവാംശ്ച നഃ |
 പൗരജ്ഞാനപദാൻ സർവാം -
 സ്നാതും സർവചിദം ഭവാൻ || 2.106.17 ||

ക്വ ചാരൺയം ക്വ ച ക്ഷാത്രം
 ക്വ ജടാഃ ക്വ ച പാലനം |
 ഇൗദ്യശം വ്യാഹതം കർമ
 ന ഭവാൻ കർതുമർഹതി || 2.106.18 ||

ഏഷ ഹി പ്രഥമോ ധർമഃ
 ക്ഷത്രിയസ്യാഭിഷേചനം |
 യേന ശക്യം മഹാപ്രാജ്ഞ
 പ്രജാനാം പരിപാലനം || 2.106.19 ||

കശ്ച പ്രത്യക്ഷമുത്സൃജ്യ
 സംശയസ്ഥമലക്ഷണം |
 ആയതിസ്ഥം ചരേദ് ധർമം
 ക്ഷത്രബന്ധുരനിശ്ചിതം || 2.106.20 ||

അഥ ക്ലേശജമേവ ത്വം
 ധർമം ചരിതുമിച്ഛസി |
 ധർമേണ ചതുരോ വർണാൻ
 പാലയൻ ക്ലേശമാപ്നുഹി || 2.106.21 ||

ചതുർണാമാശ്രമാണാം ഹി
 ഗാർഹസ്ഥ്യം ശ്രേഷ്ഠമുത്തമം |
 ആഹുർധർമജ്ഞാ ധർമജ്ഞാ -
 സ്തം കഥം ത്യക്തുമിച്ഛസി || 2.106.22 ||

ശ്രുതേന ബാലഃ സ്ഥാനേന
 ജൻമനാ ഭവതോ ഹൃഹം |
 സ കഥം പാലയിഷ്യാമി
 ഭൂമിം ഭവതി തിഷ്ഠതി || **2.106.23** ||

ഹീനബുദ്ധിഗുണോ ബാലോ
 ഹീനസ്ഥാനേന ചാപൃഹം |
 ഭവതാ ച വിനാഭൂതോ
 ന വർത്തിതുമുത്സഹേ || **2.106.24** ||

ഇദം നിഖിലമപ്യഗ്ര്യം
 രാജ്യം പിത്ര്യമകണ്ടകം |
 അനുശാധി സ്വധർമ്മേണ
 ധർമജ്ഞ സഹ ബാന്ധവൈഃ || **2.106.25** ||

ഇഹൈവ ത്യാഭിഷിഞ്ചന്തു
 സർവാഃ പ്രകൃതയഃ സഹ |
 ഋത്വിജഃ സവസിഷ്യാശ്ച
 മന്ത്രവിൻമന്ത്രകോവിദാഃ || **2.106.26** ||

അഭിഷിക്തസ്ത്വമസ്മാഭി -
 രയോധ്യാം പാലനേ വ്രജ |
 വിജിത്യ തരസാ ലോകാൻ
 മരുദ്ഭിരിവ വാസവഃ || **2.106.27** ||

ഋണാനി ത്രീൺയപാകൂർവൻ
 ദൂർഹൃദഃ സാധു നിർഭഹൻ |
 സുഹൃദസ്തൂർപയൻ കാമൈ -
 സ്ത്വമേവാത്രാനുശാധി മാം || **2.106.28** ||

അദ്യാർയ മൂദിതാഃ സന്തു
 സുഹൃദസ്സേദിഷേചനേ |
 അദ്യ ഭീതാഃ പലായന്തു
 ദുഷ്ശ്ചദാസ്തേ ദിശോ ദശ || 2.106.29 ||

ആക്രാശം മമ മാതുശ്ച
 പ്രമുജ്യ പുരുഷർഷഭ |
 അദ്യ തത്രഭവന്തം ച
 പിതരം രക്ഷ കിൽബിഷാത് || 2.106.30 ||

ശിരസാ ത്യാഭിയാച്ഛേഹം
 കുരുഷ്യ കരുണാം മയി |
 ബാസവേഷു ച സർവേഷു
 ദൂതേഷ്ചിവ മഹേശ്വരഃ || 2.106.31 ||

അഥവാ പുഷ്കതഃ കൃത്യാ
 വനമേവ ഭവാനിതഃ |
 ഗമിഷ്യതി ഗമിഷ്യാമി
 ഭവതാ സാർധമപ്യഹം || 2.106.32 ||

തഥാഭിരാമോ ഭരതേന താമൃതാ
 പ്രസാദ്യമാനഃ ശിരസാ മഹീപതിഃ |
 ന ചൈവ ചക്രേ ഗമനായ സത്തുവാൻ
 മതിം പിതൃസ്സദ് വചനേ പ്രതിഷ്ഠിതഃ || 2.106.33 ||

തദദ്ഭുതം സ്ഥൈര്യമവേക്ഷ്യ രാഘവേ
 സമം ജനോ ഹർഷമവാപ ദുഃഖിതഃ |
 ന യാത്യയോധ്യാമിതി ദുഃഖിതോഭവത്
 സ്ഥിരപ്രതിജ്ഞതമവേക്ഷ്യ ഹർഷിതഃ || 2.106.34 ||

തദ്യത്രിജ്ഞോ നൈഗമയുമവൽലഭാ -

സ്തമാ വിസംജ്ഞാശ്രുകലാശ്ച മാതരഃ |

തഥാ ബ്രൂവാണം ഭരതം പ്രതുഷ്ടുവുഃ

പ്രണമ്യ രാമം ച യയാചിരേ സഹ || 2.106.35 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ ഷഡധികശതതമഃ സർഗഃ ||